

νωσκειν ἀνάγνωσιν οὐδείς δ' εἶχε γνῶσιν, ἔστω ἀμυδράν, τῶν πρώτων στοιχείων τῆς γραμματικῆς. Διὰ τοιούτων τυπογράφων ἐτυπῶντο τότε ἡ Γενικὴ Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως, ἐτυπώθησαν δὲ πρότερον τὰ «Ἑλληνικὰ Χρονικὰ» τοῦ Μεσολογγίου, ὁ Φίλος τοῦ Νόμου ἐν Ἰδραξ, ἡ Ἐφημερίς τῶν Ἀθηναίων, ὁ Ἀνεξάρτητος ἐν Ἰδραξ, καὶ πλεῖστα φυλλάδια, καὶ ἄλλα ἐντυπα καὶ προκηρύξεις.

Τὴν γαλλικὴν ἐφημερίδα, ἐξ ἧς ἀρυόμεθα τὰς πληροφορίας ταύτας, ἐστοιχειοθέτει ὁ Παναγῆς Δημήδης, νέος ἐκ Κυθωνίων, ἀγνοῶν ἐντελῶς τὴν γαλλικὴν καὶ μηχανικῶς μόνον ἐργαζόμενος εἰς τὴν στοιχειοθέτησιν, ἀλλ' ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει τόσην ἔξιν, καὶ εἶχε τοσαύτην προσοχὴν, ὥστε εἰς τὰ διδόμενα αὐτῷ πρὸς στοιχειοθέτησιν γαλλιστὶ χειρόγραφα ἀνεύρισκεν ὅτι ἐπὶ τῆς δεῖνα συλλαβῆς ἔπρεπε νὰ τεθῆ ὀξεῖα ἢ βαρεῖα ἢ περισπωμένη.

Ἐν Ἑλλάδι τότε πλὴν τῶν τυπογραφείων τῶν σταλέντων ἐξ Εὐρώπης, ὑπῆρχον δύο ὁλοσχερῶς δημιουργηθέντα ἐν αὐτῇ, ὧν δῆλα δὴ τὰ στοιχεῖα ἐχύθησαν ἐν Ἑλλάδι, ἐνταῦθα κατασκευασθεισῶν τῶν μητρῶν. Τὸ ἐν τούτων ἐλειτούργει ἐν Ναυπλίῳ, διευθυνόμενον ὑπὸ Κωνσταντίνου Δημήδου ἐκ Γρεβενῶν, καὶ Κωνσταντίνου Τόμπρα, ὅστις εἶχε τῷ 1820 ἰδρύσει ἐν Κυθωνίαις τυπογραφεῖον, τὸ ἕτερον δ' ἐν Σύρῳ τοῦ Νικολάου Βαρότση. Ἐν ἔτει 1822 εἶχεν ἰδρυθῆν ἐν Ἰδραξ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Τομπάζη τυπογραφεῖον μετὰ χυτηρίου, ἀλλ' ἀπέτυχε διότι ὁ ἀναλαβὼν, Ἐλβετός τις, ὠρολογιοποιὸς τὸ ἐπάγγελμα, τὴν κατασκευὴν τῶν μητρῶν ἠγγόει παντελῶς τὴν τέχνην ταύτην, καὶ οἱ τύποι αὐτοῦ ἦσαν ἀτελεῖς. Διὰ τῶν στοιχείων δὲ τούτων τοῦ χυτηρίου τῶν ἀδελφῶν Τομπάζη ἐτυπώθησαν τὰ 12 πρῶτα φύλλα τῆς ἐφημερίδος τοῦ Φίλου τοῦ Νόμου ἐν Ἰδραξ. Ἐν Ἰδραξ εἶχε συστηθῆ ὡσαύτως χυτήριο ὑπὸ τινος Ἀποστόλου Λιναρδοπούλου ἐκ Τριπόλεως, ἀλλ' ἐξέλιπεν ἐνωρίς, διότι ὁ καλὸς αὐτὸς τεχνίτης ἀπεβίωσεν ἐν Ἰδραξ πρὶν ἢ δυνηθῆ νὰ διορθώσῃ τὰς μήτρας. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι τότε εἰς τὴν γλυφὴν τῶν μητρῶν, καὶ τὰ χυτήρια ἐργάζοντο δι' ἀτελεστάτων ἐργαλείων καὶ ἄλλων ὀργάνων· διὸ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ διορθώσεις καὶ ἄμεσος πρόοδος.

Πιστήρια μετεχειρίζοντο ξύλινα· ἐθεωρήθη δὲ τότε ἄξιον ἀναγραφῆς ἐν ταῖς ἐφημερίαις ὅτι Θωμᾶς τις, ξυλουργὸς ἐξ Ἰωαννίνων ἀπλοῦς, κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ πιστήριον ξύλινον ἐν Αἰγίνῃ μιμούμενος ἕτερον ἀγγλικόν, ὅπερ εἶχεν ἡ ἐθνικὴ τυπογραφία ἐν Αἰγίνῃ.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εἶχε φθάσει εἰς Αἰγίαν ὁ Γεώργιος Ἀποστολίδης ὁ Κοσμητής, ὁ ὁποῖος εἶχε μάθει ἐπὶ πενταετίαν τὴν τυπογραφικὴν ἐν Παρισίοις παρὰ τῷ τυπογραφεῖῳ τοῦ Φι-

μίνου Διδότου, καὶ ὁ ὁποῖος προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Καποδιστριαῖο ὅπως διὰ τῶν γνώσεων αὐτοῦ συντελέσῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς τυπογραφικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι, καὶ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς λιθογραφίας.

Ὡς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν δὲ τῆς λιθογραφίας παρατηρητέον ὅτι αὕτη εἰσήχθη τῷ πρῶτον εἰς Ψαράς. Ἴδου τί γράφει περὶ τούτου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ψαρῶν ὁ μακαρίτης Νικόδημος ὑποναύαρχος: «ὀλίγας ἡμέρας πρὶν τῆς καταστροφῆς τῶν Ψαρῶν ἦλθον πέντε φιλέλληνες Γερμανοί, φέροντες λιθογραφίαν· ἡ βουλή τῶν Ψαρῶν ἐχορήγησεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἀναγκαῖα καταλύματα καὶ τὸ ἀναγκαῖον κατάστημα διὰ τὴν λιθογραφίαν εἰς τὰ κελλῖα τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου. Συστήσαντες οἱ Γερμανοὶ οὗτοι λιθογραφίαν ἐλιθογράφουν διάφορα ἔγγραφα. Εἰς δὲ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν ἐφονεύθησαν.»

Ὁ αὐτὸς δὲ Νικόδημος ἱστορεῖ ὅτι ὁ συνταγματάρχης Στανῶπ δι' ἐπιστολῆς τοῦ ἐκ Σαλῶνων 17 Ἀπριλίου 1824 ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ψαριανούς ὅτι ἀποστέλλει εἰς αὐτοὺς τυπογραφεῖον, δοθὲν αὐτῷ ὑπὸ φιλελληνικῆς τῆς Βρετανίας ἐταιρίας· ἀλλὰ τὸ τυπογραφεῖον τοῦτο δὲν εἶχε φθάσει εἰς Ψαράς μέχρι τῆς πτώσεώς των· καὶ τοὶ δὲ μὴ ἔχοντες ὑλικὸν οἱ Ψαριανοὶ διὰ κατασκευὴν τυπογραφίας εἰς τὴν νήσόν των, ἐπειδὴ δὲν εἶχον κοινωνίαν μὲ τὰς τουρκικὰς πόλεις διὰ νὰ προμηθευθῶσιν ἐν εὐκολίᾳ, κατώρθωσαν ὁμῶς καὶ ἐπρομηθεύθησαν ὑλικὸν καὶ τὸ παρεχώρησαν εἰς τὸν Δημήδην τυπογράφον ἀπὸ τοῦ 1822, παροικούντα εἰς Ψαράς, ὅστις κατεσκεύασε τὰ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα, ἔχουσε τυπογραφικούς χαρακτήρας καὶ ἐσύστησεν ἐν μικρὸν πιστήριον, ὅπου ἐτύπωνε τὰ διπλώματα τῶν καταδρομικῶν πλοίων καὶ ἄλλα μικρὰ ἔγγραφα καὶ τὰς προσκλήσεις τῆς στρατολογίας τῶν στρατιωτῶν. (Υπόμνημα τῆς νήσου Ψαρῶν ὑπὸ Κ. Νικοδήμου. Τομ. Α' σελ. 399).

M.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

τοῦ τυφλοῦ Θωμᾶ
(Συνέχεια βλ. σ. 109.)

Περὶσσότερον ἀπ' ὅλα μ' ἐβασάνιζε ὁ καὶ μὸς πῶς δὲν ἦμουν ἄξιος γιὰ τίποτε. «Εἶσαι ἀνώφελος ἔς τὰ παιδιὰ σου, εἶσαι ἡ γυναῖκα τοῦ σπιτιοῦ, σὲ ταγίζουν ἄλλοι.» Μὰ ἐκεῖνος μοῦ εἶπε μὲ δυσαρέσκεια·

— Καὶ τώρα σὺ πάλι τὴν διατηρεῖς τὴν φαρμακίαν σου, Θωμᾶ. Ἄν δὲν ἦσουν σὺ τυφλός, θὰ τῆς ἔδιναν ἐπτακόσιας δραχμαῖς;

— Ἐχεις δίκη, κύρ Δεγρᾶνζη.

— Ἄν δὲν ἦσουν τυφλός, θὰ σ' ἀγαποῦσαν ὅλοι ὅπως σ' ἀγαποῦν;

— Ἐχεις δίκη, κύρ Δεγρᾶνζη, ἔχεις δίκη.

— Έλα, έλα, Θωμά, μὴν τὸ παίρνης ἔτσι κατάκαρδα· ἡ δυστυχία εἶνε γιὰ ὅλους· ἡ δυστυχία εἶνε ἴσᾶν τὴν βροχή, πρέπει νὰ πέση παντοῦ, καὶ ὁ καθεὶς νὰ πάρη τὸ ἀνάλογό του· ἂν δὲν ἐτυφλώνουσιν σύ, ποῖος ξέρει τί θὰ γίνονταν, ἔμπορὲ ἢ ἀρρώσταινε βαρεῖά ἢ γυναικῶ σου, ἔμπορὲ νὰ πέθαινε κανένα παιδί σου· μὰ τώρα ὑποφέρεις σύ γιὰ ὅλους, Θωμά μου, κι' αὐτοὶ δὲν ἔχουν τίποτε.

— Ἀλήθεια λές, ἀλήθεια!

Καὶ ἄρχισα νὰ μὴ λυποῦμαι πλεῖα τόσο πολύ, καὶ ἤμουν καὶ εὐχαριστημένοι πῶς ὑπόφερα ἐγὼ γιὰ τοὺς ἐδικούς μου. Τοῦ ἔλεγα:

— Μίλα μου, κύρ Δεγρᾶνζη.

Καὶ μοῦ ἀποκρίνονταν:— Ἡ δυστυχία εἶνε ὁ χειρότερος ἐχθρὸς ἢ ὁ καλλίτερος φίλος κατὰ τὸν ἄνθρωπο· μερικοὺς τοὺς κάνει κακοὺς· μερικοὺς πάλι τοὺς κάνει καλλίτερους ἀπ' ὅ,τι εἶνε· σένα πρέπει νὰ σὲ κάνη νὰ σ' ἀγαποῦν ὅλοι· ναί, πρέπει νὰ γίνης τόσο ἡμερος, τόσο συμπαθητικός, ποῦ ὅταν θέλουν νὰ εἰποῦν γιὰ ἓνα πῶς εἶνε καλὸς νὰ λέγουν: καλὸς ὡς τὸ τυφλὸ τὸν Θωμά». Αὐτὴ ἡ ὑπόληψις θὰ γίνη ἢ προῖκα τῆς κόρης σου. Ἔτσι μοῦ μιλούσε, καὶ μοῦδινε καρδιά νὰ βαστῶ τὴν δυστυχία μου.

— Μὰ ὅταν δὲν ἦτο κοντά σου; τότε; . . .

— Ὅταν δὲν ἦτον, κοντά μου. . . τότε ἐπερνούσα κακαὶς ὥραις. Συλλογιζόμουν τὰ μάτια μου. Ἄχ! εἶνε τόσο ἔμμορφο νὰ βλέπη κανεὶς. Νᾶδινε ὁ Θεὸς νᾶβρισκα τὸ φῶς μου, θὰ σηκώνουμουν πρὶν νὰ φέξη, καὶ θὰ κοιμώμουν ἀφοῦ νυκτώσῃ γιὰ νὰ χαρῶ ὅσο ἔμπορῶ πλεῖα πολὺ τὸν ἥλιον, τὸ φῶς, τὴν ἡμέρα! Γιὰ κῦτταξε ποῦ ἄρχισα καὶ λυποῦμαι γιὰτὶ δὲν βλέπω! Σὴν ἐξῶσε ἀκόμη θὰ μ' ἐμάλωνε, γιὰτὶ κάποτε μ' ἐμάλωνε καὶ δὲν ξέρεις πόσο μ' ἄρσεε γιὰτὶ ἔβλεπα πῶς ἤθελε νὰ μιλήσῃ μὲ τὸ κακὸ καὶ δὲν ἔμπορούσε.

Ὁ Γκουὴνὸς πλήρης ἐκπλήξσεως ὅτι εἴρισκε τοιαῦτα αἰσθήματα εἰς ἀπλοῦν χωρικόν, ἐπεθύμει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐρωτήσεις του, ἀλλ' ἐδίσταζεν ἐξ ἀβροφροσύνης.

Τῷ ἔνευσα ὅτι ἠδύνατο νὰ συνεχίσῃ ταῦτα καὶ ἐξηκολούθησε:

— Θωμά, μοῦ εἶπαν ὅτι ἐργάζεσαι, ὅτι ἔχεις τρία ἐπαγγέλματα· πῶς σοῦ ἤλθεν αὐτὴ ἡ ἰδέα;

— Ἰδικὴ του εἶνε κι' αὐτὴ ἡ ἰδέα. Ἄρχισα νὰ μὴ λυποῦμαι πλεῖα τόσο, ἀλλὰ ἐστενοχωροῦμουν πολὺ. Βάλε μὲ τὸ νοῦ σου, νᾶσαι τριαντα δύο χρόνων καὶ νὰ κάθεται ὅλη ἡμέρα ἐπάνω σὲ μιὰ καθέκλα! Ὁ καλὸς μου φίλος ἀποφάσισε νὰ μὲ μάθῃ κάμποσα πράγματα, καὶ μοῦ ἔλεγε κᾶτι εὐμορφαῖς ἱστορίας· μοῦ διηγούντανε γιὰ ἓνα γέρο τυφλὸ ὡς κ' ἐμένα ποῦ τὸν ἔλεγον Τωβία, τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ, τὴν ἱστορία τοῦ Δαβὶδ κ' ὕστερα μοῦ ἔβαζε καὶ τοῦ τὰ ξανάλεγα. Μὰ αὐτὸ τὸ χονδροκέφαλο ποῦ νὰ

τὰ πάρη! δὲν συνείθισε βλέπεις ἀπὸ μικρὸ νὰ μαθαίνη. Ὅπως ὅπως ὅμως τὰ μάθαινε τότε ἄρχισαν νὰ μὲ στενοχωροῦνε τὰ χέρια μου καὶ τὰ πόδια μου ποῦμεναν ἀκίνητα νύκτα μέρα, κ' ἐγινόμεον κακός. Μιὰ μέρα ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει:

— Θωμά, πρέπει ν' ἀρχίσῃς νὰ δουλεύης.

Τοῦ ἔδειξα τὰ καυμένα τὰ χέρια μου.

— Δὲν πειράζει· σοῦ ἀγόρασα ἓνα μικρὸ ἐμπορικόν.

— Ἐμένα, κύρ Δεγρᾶνζη;

— Ναί, ἓνα ἐμπορικὸ ποῦ δὲν ἔχεις ἀνάγκη νὰ βάζῃς μέσα πράγμα καὶ ὡς τόσο θᾶνε πάντα γεμάτο.

— Καὶ ἔδωκες πολλὰ, κύρ δὴμαρχε;

— Τίποτε, καλέ μου Θωμά.

— Δὲν καταλαβαίνω. . . τί ἐμπορικὸ εἶνε αὐτό;

— Τὸ ποτάμι.

— Τὸ ποτάμι; ψαρῆς θέλεις νὰ γίνω;

— Καθόλου· νεροφόρος.

— Νεροφόρος; μὰ χωρὶς μάτια;

— Μάτια! μοῦ εἶπε· ὅποιος τᾶχει τὰ μεταχειρίζεται, ὅποιος δὲν τᾶχει κάνει καὶ χωρὶς αὐτὰ τὴν δουλειά του. Θὰ σοῦ εἰπῶ σὲ λίγο τί νὰ κάμῃς. Ἐτελείωσε ὅμως, εἶσαι νεροφόρος.

— Δὲν ἔχω βαρέλι, κύρ δὴμαρχε.

— Θὰ σοῦ δώσω ἓνα.

— Δὲν ἔχω οὔτε ἀμάξι.

— Παρήγγειλα ἔς τὸν ἀμαξᾶ.

— Ἀμὴ πελάτας;

— Πρῶτο, πρῶτο πελάτη ἔχεις ἐμένα· θὰ μοῦ παίρνης δεκαοκτὼ δραχμὰς τὸν μῆνα (τί λαμπρὸς ἄνθρωπος! μοῦ ἐπλήρωσε τὸ νερὸ ἀκριβὰ ὡς κρασί.) Λοιπὸν σὲ τρεῖς ἡμέρας ἀρχίζεις. Ἐπειτα πηγαίνει καὶ μοῦ παραγγέλλει πέτσινα λουριά. Ἡμεῖς ἤμασθε ἄνω κάτω! . . . Μὰ ἀφοῦ ὁ κύρ Δεγρᾶνζης ἔλεγε ναί, ἔμπορούσαμε ἐμεῖς νὰ εἰποῦμε ὅχι; Τὸ λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέραις τὸ βαρέλι ἦταν ἐπάνω ἔς τὸ κάρρο καὶ ἐγὼ ἐμπρὸς ζεμμένους ἐτραβοῦσα κ' ἡ γυναικῶ μου ἀπ' ὀπίσω ἐσκοντούσε. Μὰς ἔπιανε ντροπὴ ὅταν ἐπερνούσαμε ἀπ' τὸ χωριὸν ὡς νὰ εἶχαμε κάνει κανένα ἄπρεπο πρᾶγμα· ἔτσι μᾶς φαίνονταν πῶς μᾶς ἐπερίπαιζαν οἱ ἄλλοι. Μὰ ὁ κύρ Δεγρᾶνζης ἦταν ἐκεῖ, ἔς τὸν δρόμο, καὶ μοῦ ἔλεγε δυνατὰ: Θάρρος Θωμά! Καὶ τὸ βράδυ μοῦ ἔβαλε μέσα ἔς τὸ χέρι μου μιὰ ἀσημένια δραχμὴ.

— Θωμά, μοῦ εἶπε, πάρε αὐτὴ τὴν δραχμὴν, τὴν ἐκέρδισες σήμερα. Τὴν ἐκέρδισα! ἀκούε; . . . τὴν ἐκέρδισα! Δεκαπέντε μῆνες κ' ἐδῶ ὅ,τι ἔτρωγα μοῦ τῶδιναν· εἶνε καλὸ νὰ παίρνη ὁ πτωχὸς ἀπ' τοὺς καλοὺς ὅταν τοῦ δίνουν· μὰ τὸ ψωμί ποῦ κερδίζει τὸν τρέφει πειρὸ πολὺ. . . Καὶ τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα ἦταν ποῦ δὲν ἤμουν πλεῖα ἢ γυναικῶ τοῦ σπιτιοῦ! ἤμουν δουλευτῆς κ' ἐδούλευα! Ὁ Θωμάς ἔβγαζε τὸ ψωμί του! . . .

Εἶδος τι ἐνθουσιασμοῦ ἔλαμπεν εἰς τὴν μορφήν του.

— Πῶς! τῷ εἶπεν ὁ Γκουνῶ, τὸ νερὸ ποῦ κουβαλοῦσες ἔφθανε γιὰ νὰ ζητεῖ;

— Ὅχι, γι' αὐτὸ ἔκανα κ' ἄλλη δουλειά· τὸ ποτάμι δὲν τρέχει πάντα, τὸ χειμῶνα παγώνει· τὸ λοιπὸν ὁ προστάτης μου ἀφοῦ μοῦ εὐρῆκε μία δουλειὰ τοῦ καλοκαιριοῦ μοῦ εὐρῆκε καὶ μιὰ τοῦ χειμῶνα.

— Τί πράγμα;

— Νὰ σχίζω ξύλα.

— Νὰ σχίζεις ξύλα; . . ἀδύνατον· πῶς μετράς τὸ μᾶκρος τῶν ξύλων, πῶς εὐρίσκεις τὸ σημάδι ὅπου πρέπει νὰ πριονίσῃς, πῶς κόπτεις τὸ ξύλο χωρὶς νὰ κοπῆς.

— Ἐγὼ νὰ κοπῶ; εἶπεν ὁ τυφλὸς μετὰ τινος ὑπερηφανείας· ἤξερα ἀπὸ πριόνι, γιατί ὅταν ἤμουν νέος ἐπριόνιζα δένδρα κ' ἔκανα σανιδία· τᾶλλα τᾶμαθα μὲ τὴν ὑπομονή. Ὡστε ἡ φωτιά καὶ τὸ νερὸ τοῦ χωριοῦ εἶνε ἔς τὰ χέρια μου.

— Ἐκτὸς τούτων, εἶπα εἰς τὸν Γκουνῶ, ἐκτελεῖ καὶ παραγγελίας·

— Αὐτὸ εἶνε τὸ τρίτον ἐπάγγελμα; εἶπεν ὁ φίλος μου μὲ αὐξοῦσαν ὀλονὲν ἐκπληξιν.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ τυφλός. Ὅταν μὲ στέλλον γιὰ κανένα θέλημα σὲ ἄλλο χωριό, πέρνω τὸ μικρὸ μου κορίτσι ἔς τὴν ῥάχι καὶ δρόμο! Αὐτὸ βλέπει γιὰ μένα, ἐγὼ περπατῶ γι' αὐτό· ὅσοι μᾶς ἀπαντοῦν ἔς τὸν δρόμο λέγουν: Πολὺ ἴψηλά τᾶχεις βαλμένα τὰ μάτια σου, κουμπάρε! Κ' ἐγὼ τοὺς λέγω: «Γιὰ νὰ κυττάζω μακρύτερα.» Καὶ τὸ βράδῳ ἔχομε μιὰ δραχμοῦλα περισσότερο ἔς τὸ σπίτι.

— Μὰ δὲν φοβᾶσαι μὴν κτυπήσῃς ἐπάνω ἔς τὰς πέτρας;

— Προσέχω· κ' ἔπειτα ξέρω καὶ τοὺς δρόμους, καὶ συνειθισα κηλόα ἀπὸ τὸ Νοαζμὸν ὡς ἐδῶ ἔρχομαι μονάχος μου.

— Μόνος σου, καὶ πῶς νοιώθεις πρὸς ποῦ θὰ διευθυνθῆς;

— Ἀπ' τὸν ἀέρα ποῦ φυσᾷ ὅταν βγαίνω ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Καὶ τοὺς λάκκους τί τοὺς κάμνεις;

— Τοὺς ξεύρω ὄλους.

— Ἀμὴ τοὺς τοίχους;

— Τοὺς νοιώθω· ὅταν πλησιάζω ἔς ἓνα χονδρὸν πράγμα ὁ ἀέρας δὲν ἔρχεται πλεῖα μὲ δύναμιν ἔς τὸ πρόσωπό μου· καμμιά φορά ὅμως τὴν παθαίνω, ἂν τύχη κ' ἀφήσῃ κανεὶς τ' ἄμᾶξι του ἔς τὴν μέση ἔς τὸ δρόμο — ποῦ νὰ τὸ ξέρω ὁ κακομείρης; — τραβῶ μιὰ καὶ ἴσια ἐπάνω του. Μὰ δὲν πειράζει, μικρὸ τὸ κακό· τὸ χειρότερον εἶνε ὅταν χάσω τὸν δρόμο, ὅταν προχθῆς . . . ὡχ τότε . . .

— Τί σοῦ συνέβη;

— Ὅταν ἤμουν ἐδῶ, ἐξηκολούθησεν ὁ τυφλός

ἐγύρισε ὁ καιρός· ἐγὼ δὲν τὸ κατάλαβα καὶ τράβηξα τὸν δρόμο μου· μὰ ἀφοῦ περπάτησα ἓνα τέταρτο ἔς τὸν κάμπον, δὲν ἤξευρα πλεῖα ποῦ ἤμουν· τὸν ξέρετε τὸν κάμπον· οὔτε σπίτια, οὔτε διαβάτια. Κάθουμαι χάμου καὶ ἀφηκράζομαι· ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἀκούω κατὶ σὴν νερὸ τρεχάμενο· λέγω: ἀμπορεῖ νᾶναι τὸ ποτάμι τοῦ κάμπου. Σηκίομαι καὶ ψαχτὰ πεγαίνω πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἀκούα τὸν κρότο· μετὰ πολλὰ φθάνω· ἦταν τὸ ποτάμι. Τότε κάνω αὐτὴ τὴν σκέψιν: Τὸ νερὸ καταβαίνει πρὸς τὸ χωριό· θὰ βάλω τὸ χέρι μου, θὰ νοιώσω τὸ δρόμο τοῦ νεροῦ καὶ θὰ πάγω πρὸς ἐκεῖ. Καὶ ἔτσι ἐπῆγα ἔς τὸ σπίτι μου . . ὅπου ἡ γυναῖκά μου μ' ἐπερίμενε μὲ μεγάλη ἀνησυχία.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Γκουνῶ, εἶνε θαυμά . . .

Τὸν ἔνευσα ζωηρῶς νὰ σιωπήσῃ, τὸν εἰλκυσα εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ δωματίου.

— Σιωπή! τῷ εἶπον χαμηλοφῶνως· τίποτε μὴν ἀποκαλῆς θαυμάσιον. Μὴν καταστρέφῃς διὰ τῆς ἀλαζονείας τὴν ἀπλότητα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Κύτταξέ τον, ἰδὲ πόσον ἤσυχον καὶ γαλήνιον εἶνε τὸ πρόσωπόν του κατόπιν ἀπ' αὐτὴν τὴν διήγησιν, ἡ ὁποία τόσον σὲ συνεκίνησε· ὁ ἴδιος ἀγνοεῖ τὸν ἑαυτὸν του μὴ τὸν διαφθείρης.

— Εἶνε τόσον συγκινητικόν! εἶπεν ὁ φίλος μου χαμηλοφῶνως.

— Ἀναμφιβόλως, καὶ ἐν τούτοις ἡ ὑπεροχὴ του δὲν συνίσταται εἰς τοῦτο. Χίλιοι τυφλοὶ ἐπένοήσανε ὑφ' ἑμέσω· χίλιοι ἄλλοι θὰ τὰ ἐπινοήσουν ἐπίσης· ἀλλ' ἡ ἠθικὴ του αὐτὴ τελειότης εἶνε σπάνιον πράγμα· εἶναι σπάνια αὐτὴ ἡ καρδιά, ἥτις ἠνοιχθῆ τόσον ταχέως εἰς τὴν εὐγενῆ παρηγορίαν ἡ ὁποία τὸν ἔκαμε ν' ἀναζήσῃ! Διότι, μὴν ἀπατᾶσαι, δὲν τὸν ἔσωσε μόνον ὁ Δεγρᾶνζης, ἀλλ' ἰδίως ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸν Δεγρᾶνζην· ἡ θερμὴ ἐγγνωμοσύνη του τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς βάλσαμον· ἔζησε διότι ἠγάπησε.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ Θωμάς, ὅστις εἶχε μείνει εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἀκούων ὅτι συνδιελεγόμεθα χαμηλοφῶνως ἠγέρθη ἡσυχῶς καὶ εἶπεν εἰς τὸ παιδίον του, τὸ ὁποῖον ἤλθε νὰ τὸν παραλάβῃ,

— Πᾶμε χωρὶς νὰ κάνωμε ἀνησυχία.

— Φεύγεις, Θωμά; τῷ εἶπον.

— Εἰμπορεῖ νᾶχετε νὰ μιλήσετε . . .

— Ὡ! δὲν πειράζει! ἔπειτα πῶς φεύγεις χωρὶς ν' ἀποχαιρετίσῃς τὸν κύριον Γκουνῶ;

— Καλὸ βράδῳ, κύριε Γκουνῶ, εἶπεν ὁ Θωμάς φιλήσας τὴν χεῖρά του, ἣν εἶχε τείνει οὗτος πρὸς αὐτόν· ὅταν εἶμαι πολὺ λυπημένος θὰ σὲ συλλογοῦμαι, κύριε Γκουνῶ. Θὰ παρηγοροῦμαι ὅπως ὅταν συλλογοῦμαι τὸν φίλον μου, τὸν προστάτην μου . . .

Καὶ ὁ Θωμάς ἀπεμακρύνθη κινῶν τὴν ῥάβδον

του, ὅπως εὗρη τὸν δρόμον, ἡμεῖς δ' ἐξηκολουθή-
σαμεν συνομιλοῦντες περὶ αὐτοῦ.

— Δὲν εἶνε πραγματικῶς παράδοξος ἄνθρωπος; εἶπον τότε εἰς τὸν Γκουνώ. Δὲν προξενοῦν ἀληθῆ ἐκπληξιν αὐτῇ ἡ φλογερά εὐγνωμοσύνη, αὐτὸ τὸ κράμα τῆς ἀφελείας καὶ τοῦ μεγαλείου; Εἶδες ποίας λέξεις εὗρισκει ἐνίοτε; Ἐνθυμοῦμαι ὅτι μίαν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπῆγα νὰ τὸν ἰδῶ, τὸν εὗρηκα καθήμενον εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἐστίας τοῦ μὲ ἓνα ἄλλον δυστυχῆ, ὅστις ἐτυφλώθη ἐπίσης ἀπὸ ἐκρηξίν ὑπονόμου.

— Περὶ τίνος συνομιλοῦσατε καὶ οἱ δύο σας; τῷ εἶπον.

— Διὰ τὸν ἥλιον, μοὶ ἀπήντησεν. Ἐπειτα δὲ ἐξηκολούθησεν. Ἀποδείξει πῶς εἶνε ἓνας Θεός, εἶνε τὸ φῶς. Οἱ ἄνθρωποι κάνουν φῶς, ἀλλὰ θέλουν ζύλα γιὰ ν' ἀνάψουν φωτιά, λάδι διὰ νὰ φέξουν. Μὰ κ' αὐτὸ τὸ φῶς τῶν δὲν λάμπει πολὺ. Καὶ ἓνα δάσος ἀν' ἀνάψης θὰ φωτίσῃ δύο τρεῖς ὥρας μακρὰ. Μὰ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ λάμπει παντοῦ, παντοῦ.

Τὰς λέξεις ταύτας ἀπήγγειλεν ὁ Θωμᾶς μετὰ τίνος ἐκστάσεως. Οὕτω λοιπὸν ὁ τυφλὸς οὗτος χωρικός τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἀνεύρισκε ἐν τῷ φωτί, δοξάζων τὸν ἥλιον τὸν ὁποῖον δὲν ἀπολαμβάνει. Τὸ δυστύχημά του τῷ ἐχρησίμειυσεν ὡς ὁδηγός, ὡς διδάσκαλος. Πόσον ὀλίγοι βλέπουν τόσον εὐκρινῶς ὅσον ὁ μαθητὴς οὗτος τῆς τυφλότητος!

(Ern. Legouvé.)

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Ἐγγὺς μεγάλης πόλεως, ἐπὶ εὐρείας λεωφόρου, ἐβάδιζεν εἰς ἄνθρωπος ἀσθενικός καὶ γέρων.

Ἐβάδιζε κλονούμενος. Αἱ κάτισχοι κνήμαι του ἐσύροντο, ἠγείροντο δὲ κ' ἐπετίθεντο βαρεῖαι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὡσεὶ μὴ ἀνηκον πλέον εἰς αὐτόν. Ῥάχη ἦσαν τὰ ἐνδύματά του, ἡ δὲ γυμνὴ αὐτοῦ κεφαλὴ κατέπιπτεν ἐπὶ τὸ στῆθός του. Δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ πλέον, εἶχεν ἀπαυδήσει.

Ἐκαθέσθη ἐπὶ λίθου παρὰ τὴν ὁδόν, ἐκλινεν ἔμπρός, ἐστήριξε τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν. Διὰ τῶν παραμορφωθέντων δὲ δακτύλων τὰ δάκρυα αὐτοῦ ἐπιπτον στάγδην ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τεφρᾶς κόνεως.

Ἀνεμιμνήσκειτο.

Ἀνεμιμνήσκειτο πῶς, καὶ οὗτος, ἦτό ποτε ἔμπλεως ὑγείας καὶ ἔμπλεως πλούτου, καὶ πῶς κατέφθειρε τὴν ὑγίειαν καὶ ἔδαπάνησε τὸν πλοῦτον αὐτοῦ δι' ἄλλους, φίλους καὶ ἐχθρούς. Καὶ τώρα οὐδὲ τεμάχιον ψωμίου ἔχει, καὶ πάντες τὸν ἐγκατέλιπον, οἱ φίλοι χαχύτερον τῶν ἐχθρῶν. Ἐπέ-

πρωτο λοιπὸν νὰ ἐξευτελισθῆ μέχρι καὶ τοῦ ζητεῖν ἐλεημοσύνην;

Ἡ καρδιά αὐτοῦ ἦτο πλήρης πικρίας καὶ αἰσχους.

Τὰ δὲ δακρυά του ἐπιπτον, ἐπιπτον ὀλονέν, μικρὰς κηλίδας σχηματίζοντα ἐπὶ τῆς τεφρᾶς κόνεως.

Αἴφνης ἤκουσε φωνὴν καλοῦσαν αὐτὸν ὀνομαστί· ἀνύψωσε τὴν κεκμηκυῖαν κεφαλὴν καὶ εἶδεν ἐνώπιόν του ἄγνωστον.

Ἄγνωστον ἔχοντα ἤμερον καὶ σοβαρὰν μορφήν ἄλλ' οὐχὶ καὶ τραχεῖαν. Βλέμμα ὄξυ ἄλλ' οὐχὶ καὶ σκληρόν.

— Ἐδώκες ὄλον σου τὸν πλοῦτον, τῷ εἶπε πράεως· ἀλλὰ δὲν λυπεῖσαι διότι ἔπραξες τὸ ἀγαθόν;

— Δὲν λυποῦμαι, εἶπεν ὁ γέρων ἀναστενάξας... Ἄλλ' ἰδὲ ἀποθνήσκω τῆς πείνης.

— Ἄν δὲν ὑπῆρχον ὅμως ἐπαῖται, ποῖος θὰ ἔτεινε πρὸς σέ τὴν χεῖρα; ἐξηκολούθησεν ὁ ἄγνωστος· δὲν θὰ εὗρισκες ἀφορμὴν νὰ δείξης καὶ νὰ ἐνασκήσης τὴν ἄρετὴν σου.

Ὁ γέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο ἄλλ' ἐβυθίσθη εἰς ῥέμβηθιν.

— Μὴ φαίνεσαι λοιπὸν τώρα ἀλαζών, ταλαίπωρε γέρον· πήγαينه, τείνον τὴν χεῖρα· δὸς καὶ σὺ ὁμοίως, εἰς ἄλλους ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, εὐκαιρίαν νὰ δείξουν ὡς σὺ, ὅτι εἶνε ἀγαθοί.

Ὁ γέρων ἠνωρθώθη, ἀνύψωσε τὰ ὄμματα. Ἄλλ' ὁ ἄγνωστος εἶχεν ἤδη ἐξαφανισθῆ, καὶ μακρὰν, ἐπὶ τῆς λεωφόρου, εἰς διαβάτης ἐπεφάνη.

Ὁ γέρων ἐπλησίασε καὶ ἔτεινε αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Ὁ διαβάτης ἀπέστρεψε περιφρονητικῶς τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ ἐπαίτου.

Ἄλλὰ μετ' αὐτὸν ἤρχετο ἄλλος, οὗτος δ' ἠλέησε τὸν γέροντα.

Ὁ δὲ γέρων ἠγόρασεν ἄρτον μὲ τὰ κερμάτια ἅτινα τῷ ἐδόθησαν, τὸ δ' ἐπαίτηθὲν τεμάχιον ἄρτου ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἠδύ, οὐδ' ἐνεῖχε πλέον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ αἰσχύνην, ἀλλὰ τοῦναντίον, εἰρηνική τις εὐαρέσκεια κατέλαβε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

(Τουργένιεφ)

Ἡ καθ' ἡμέραν συγγραφή, ἡ καθημερινὴ ἐξάντλησις τῆς διανοίας, ὁπόσους καὶ ὁποίους ἀγῶνας ἀπαιτοῦσι! Σχεδὸν ἀναγκάζομαι νὰ πιστεύσω, ὅτι ὁ παλαιὸς περὶ τοῦ λίθου τοῦ Σισύφου μῦθος ἀλληγορεῖται πρὸς τὴν ἀδιάλειπτον ἐργασίαν τοῦ ἐφημεριδογράφου. Ἡ ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἀπορρόφησης τῆς διανοητικῆς ἐργασίας τόσων καὶ τόσων συγγραφέων καθίστησι πλέον ἢ ἐπαρκῶς εὐνόητον τὸ αἶτιον τοῦ φιλολογικοῦ μαρασμοῦ. Ὁ τύπος, ἄλλος Μινώταυρος, (ἓνα μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς μυθολογίας), Μινώταυρος ὅμως σύμμικτος μὲ Σειρήνα, προσελκύεται καὶ καταβροχθίζει: χορείας λαμπρῶν διανοιῶν, αἵτινες θὰ ἐτίμων